

Közúti közlekedés

Hogyan utaztak régen?

Az ember hosszú ideig csak izmai erejére hagyatkozott, később pedig a háziállatok erejét használta. A megszelídített állatok nemcsak az emberek és az áru szállítására szolgáltak, hanem különféle munkákat is végeztek, leginkább a föld megművelésére használták őket.

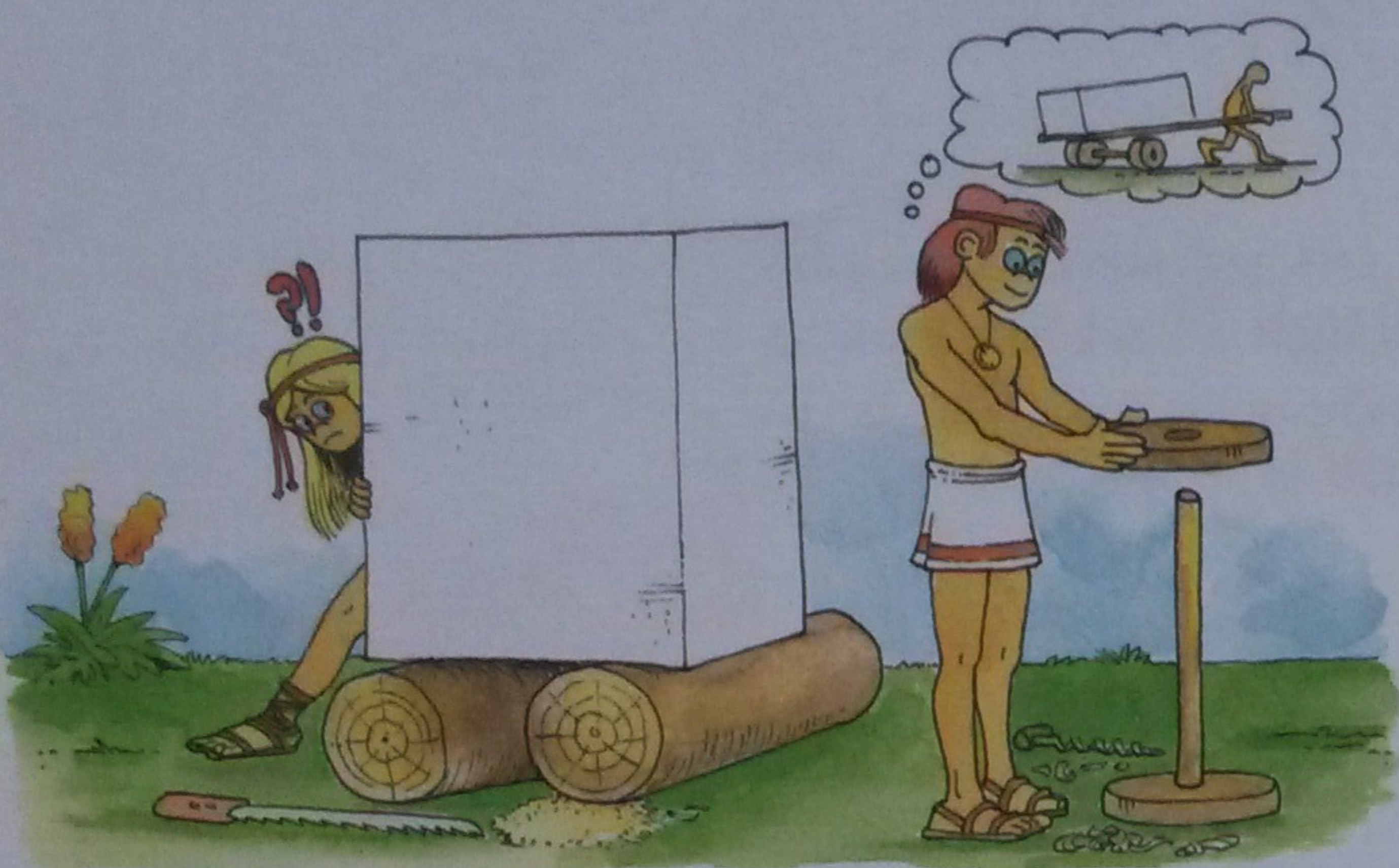
8.9. ábra. Régen így utaztak...

...ma így...

...és a jövőben? Talán így.

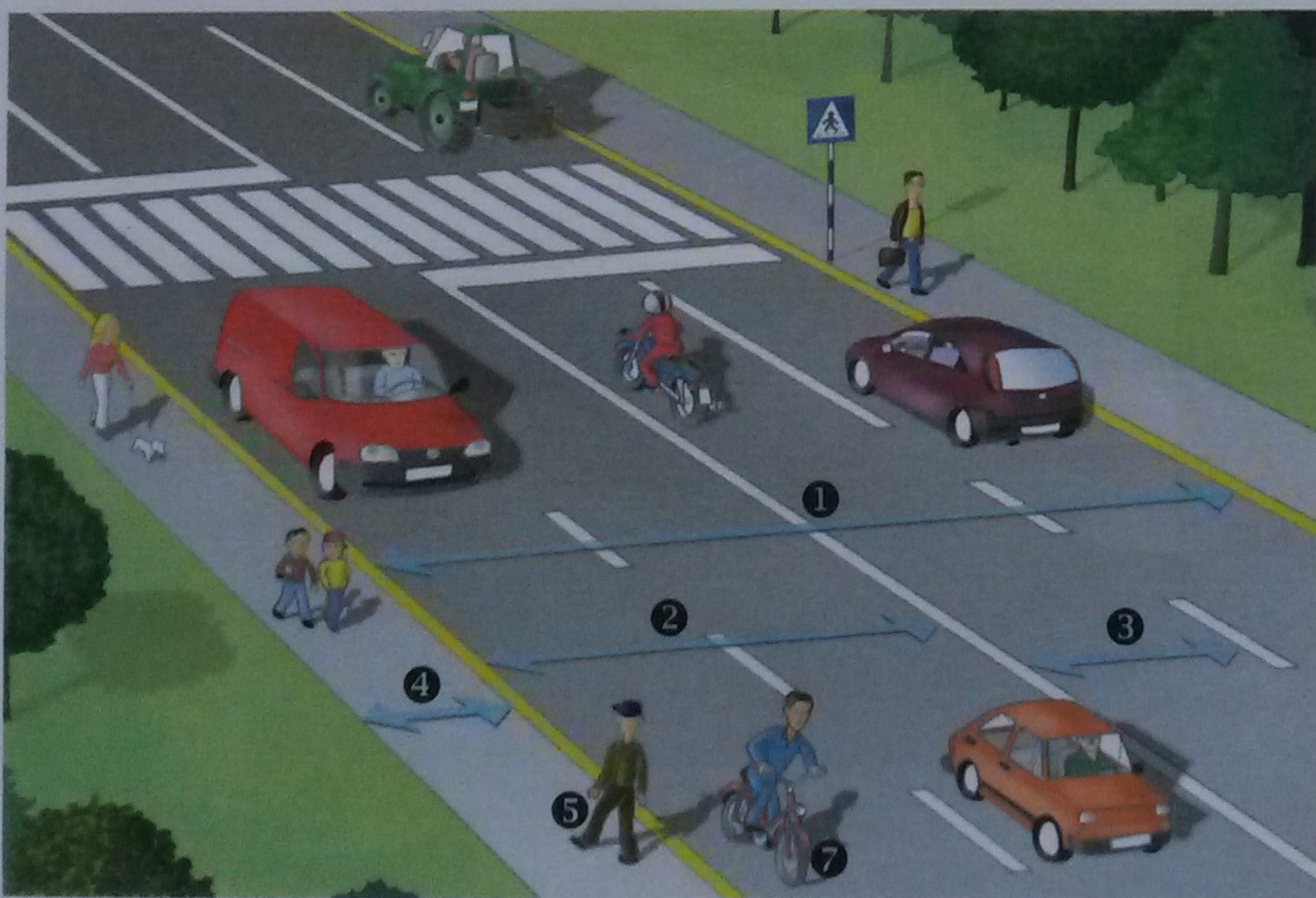
8.10. ábra. A fagörgőtől a kerékig

A közlekedés fejlődésében a legnagyobb szerepet a **kerék** felfedezése jelentette. A kerék a hengerből alakult ki, amelyet az emberek nehéz kötömbök alá helyeztek, hogy könnyebben mozgathassák őket (8.10. ábra).

A kerék korszakalkotó felfedezésének köszönhetően a szárazföldi közlekedés gyorsan fejlődött. Az emberek az első időkben természetes utakhoz idomított közlekedési eszközöket építettek, majd később, a **belső égésű** motor felfedezésével motoros járműveket. A közlekedési eszközök fejlődésével párhuzamosan elkezdtek a korszerű utak építését is.

A mai élet már elképzelhetetlen közlekedés nélkül. Nagy jelentőségű a gazdasági és kulturális fejlődésre nézve, ezért fülön figyelmet fordítanak rá.

A közúti közlekedés a szárazföldi közlekedés része, megfelelő anyagokkal burkolt útfelületen zajlik, mint amilyen a kő, beton és aszfalt. Ezeket a felületeket **közutaknak** vagy **utaknak** nevezzük, ezért ezt a fajta közlekedési rendszert **közúti közlekedési rendszernek** nevezzük.

Az utat, amelyen a gépkocsik, autóbuszok, motorok, traktorok és kerékpárosok közlekednek, **úttestnek** nevezzük (a 8.11. ábrán az 1-es felület).

Az úttestnek az a része, amelyen csak egy irányban lehet közlekedni, az **útsáv** (2). A **közlekedési sáv** az úttestnek az a része, amelyen a felsorakozott járművek haladnak (3). A gyalogosok (5) az úttest melletti gyalogjárdán (4) közlekednek.

8.11. ábra. Korszerű úttest

A közúti közlekedés szabályozása és biztonsága

A közúti közlekedés gyors fejlődésével párhuzamosan, a közlekedésben részt vevők számának növekedése és a járművek megnövekedett sebessége miatt növekedett a közlekedési baleseteknek és áldozataiknak a száma is. A közúti közlekedés biztonságosabbá tétele érdekében törvény írja elő a közlekedésben részt vevők viselkedésének szabályait. A közúti közlekedés résztvevői a gyalogosok, a járművezetők és az utasok.

A közlekedési szabályok előírják, hogy kinek van elsőbbsége a többi résztvevővel szemben. Minden közúton (közlekedési útvonalon) függőleges és vízszintes jelzőrendszert és fényjelző berendezéseket használnak. Az országok megállapodtak abban, hogy a közúti jelzőtáblák mindenütt azonosak legyenek, így azt mondhatjuk, hogy ezek nemzetközi közúti jelek. A közúti jeleket három csoportba soroljuk: **veszélyt jelző táblák**; **tilalmi és utasítást adó jelzőtáblák** (ezeket a magyar KRESZ külön csoportokba osztja); **útbaigazítást adó jelzőtáblák**. Ismerkedjete meg ezekkel, enélkül nem vehettek részt biztonságosan a közúti közlekedésben.

A **veszélyt jelző táblák** háromszög alakúak, egyik csúcsuk felfelé mutat. Fehér alapon piros keretük van, és a megfelelő jelzés fekete színű (8.12. ábra).

kijelölt gyalogos-átkelőhely

gyermekek

kerékpárosok

forgalomirányító
jelzőberendezés
következik

egyéb veszély

körforgalom

útszűkület

kőomlás

Tudod-e,...

...hogy 1886-ban Angliában olyan törvényt hoztak, amely a motoros járművek sebességét óránkénti 4 km-re korlátozta.

Ugyanez a törvény előírta, hogy a jármű előtt piros zászlót lengető személynek kell haladnia, hogy figyelmeztessen a veszélyre.

8.12. ábra. Veszélyt jelző táblák

A **tilalmi jelzőtáblák** kör alakúak, piros szegélyűek, a fehér alapon levő jelzés a tiltásra, illetve a korlátozásra utal (8.13. ábra). Az **utasítást adó jelzőtáblák** kör alakúak, kék alapszínűek, ábra utal a kötelező magatartás jellegére.

8.13. ábra. Tilalmi és utasítást adó jelzőtáblák

Az **útbaigazítást adó jelzőtáblák** leginkább téglalap alakúak. Tá-jékoztatnak az útról, amelyen közlekedünk, a helységnevekről, az utasítást adó (tilalmi) táblák érvényességének megszűnéséről vagy egyéb hasznos útbaigazítást adnak (8.14. ábra).

8.14. ábra. Útbaigazítást adó jelzőtáblák

Amikor egy útkereszteződésen forgalomirányító rendőr szabályozza a közlekedést, mindig az ő utasításai érvényesek (8.15. ábra).

8.15. ábra. A közlekedési rendőr jelzései

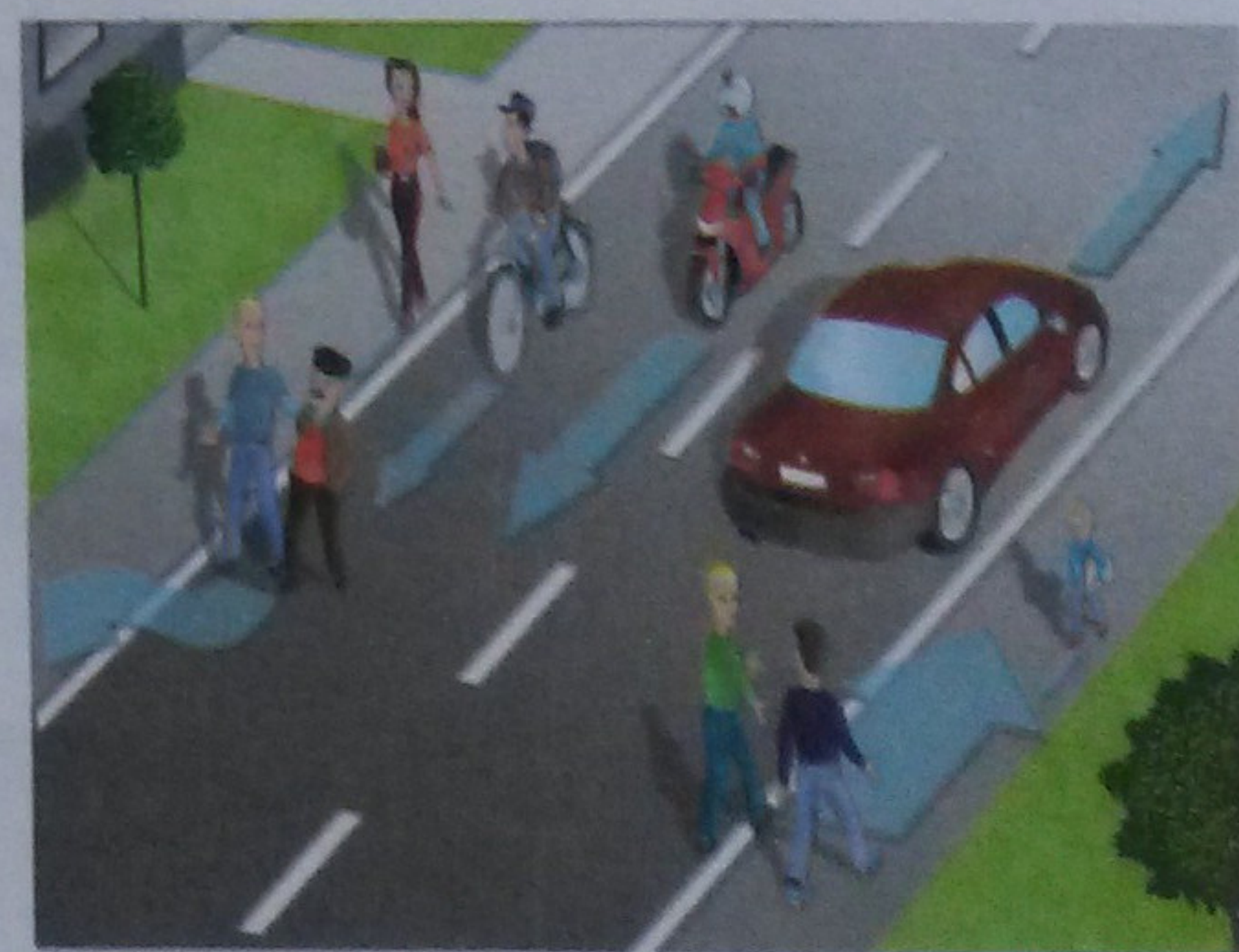
Hasonlítsátok össze a forgalomirányító rendőr testhelyzeteit és jelzéseit, a villanyrendőr (szemafor) jelzéseivel.

A villanyrendőr mely jelzéseinek felelnek meg a rendőr jelzései?

Gyalogos közlekedés

Amint megismertétek a betűket, tudtatok írni és olvasni. A biztonságos közlekedéshez más ismeretek is szükségesek. Ismerni kell a szabályokat, előírásokat és közúti jeleket. Attól a pillanattól kezdve, amikor a lakásból vagy az udvarból kiléptek az utcára, a közlekedés résztvevői lesztek. Az utcán és az úttesten a közlekedés más résztvevői is jelen vannak. A fogatos járműveken, gépkocsikon, villamoson, trolibuszon kívül gyalogosokkal, kerékpárosokkal, segédmotoros kerékpáron közlekedőkkel is találkoztok.

Ha nem vesztek igénybe semmilyen közlekedési eszközt, akkor gyalogosok vagytok.

8.16. ábra. Gyalogjárda

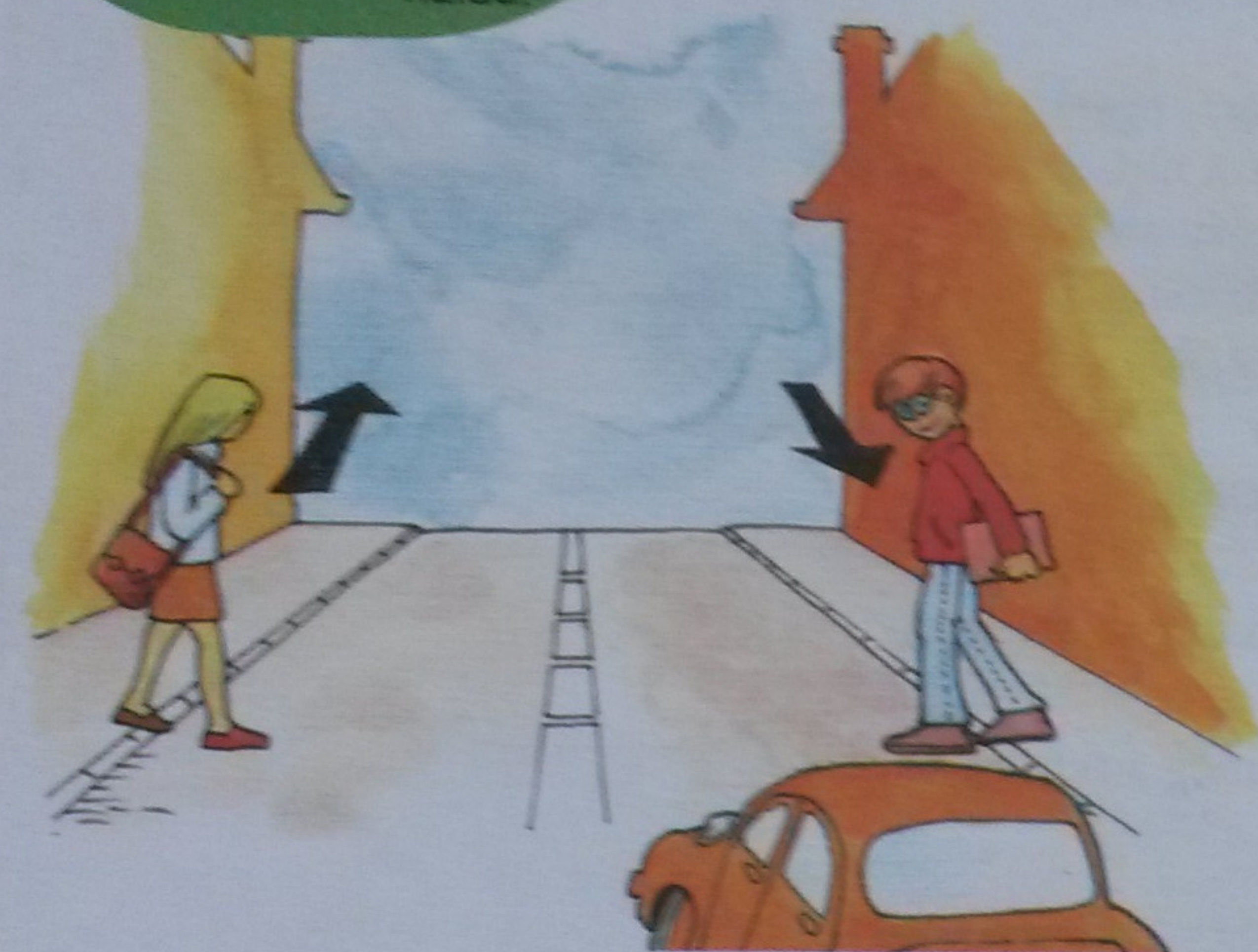
A gyalogos a közlekedésnek az a résztvevője, aki nem vezet járművet, és nem is utazik vele, hanem saját lábán jár, vagy saját ereje által tolja a járművet vagy kerekes széket halad.

Lakott területen a gyalogosok, szabály szerint, a járda jobb oldalán közlekednek (8.16. ábra).

A gyalogos elővigyázatosan kelhet át az úttesten, nem akadályozhatja szándékosan a járművek haladását, és nem tartózkodhat az úttesten. Legbiztonságosabban a kijelölt gyalogos-átkelőhelyen (zebrán) kelhetnek át az úttesten, miután meggyőződtek arról, hogy a járművezetők észrevetek benneteket.

Az úttesten való átkeléskor sok baleset történik. Ezért tudni kell, hogy mikor és hogyan kelhetünk át az utca egyik oldaláról a másikra.

A közlekedésbe való bekapcsolódás előtt először balra, majd jobbra kell tekinteni, ahogy a 8.17. ábrán látható. Magyarázzátok meg, miért!

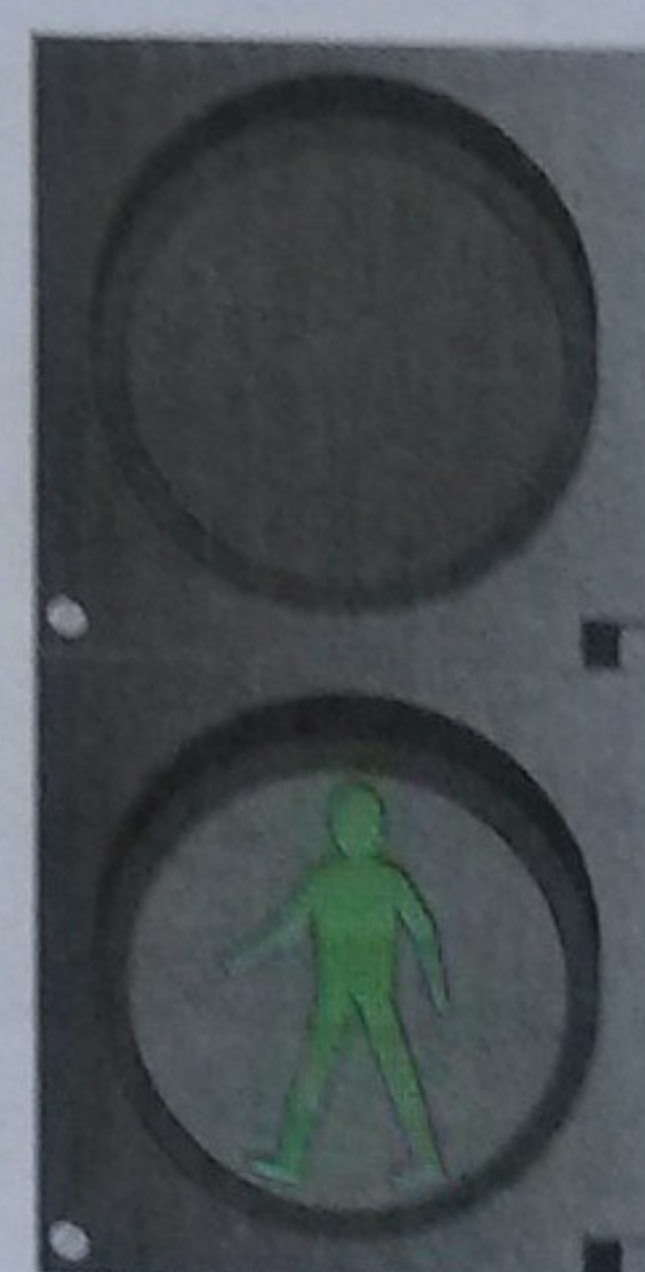
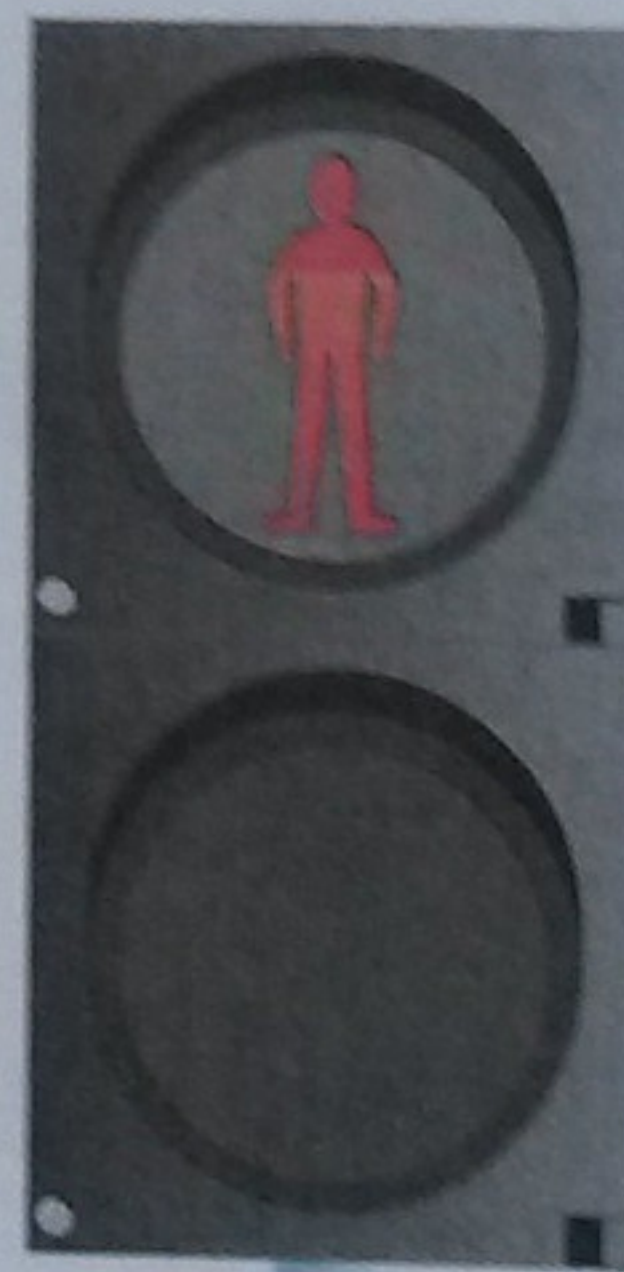

8.17. ábra. Bekapcsolódás a közlekedésbe

Némelyik útkereszteződésen az átkelést forgalomirányító fényjelző berendezés (villanyrendőr, szemafor) szabályozza. A gyalogosok számára két fényjelzés van. A piros jelzés azt jelenti, hogy a gyalogosok számára tilos az átkelés. A zöld fényjelzésre szabad átmenni. Néha a zöld fényjelzéssel hangjelzés is megszólal. Ez a gyengénlátók számára jelzi a szabad utat. Ha vak embert látsz a gyalogos-átkelőhelyen, segíts neki! Ez a többi rokkant is vonatkozik.

Amikor a zöld jelzés látható, figyelmesen kell átkelni az úttesten.

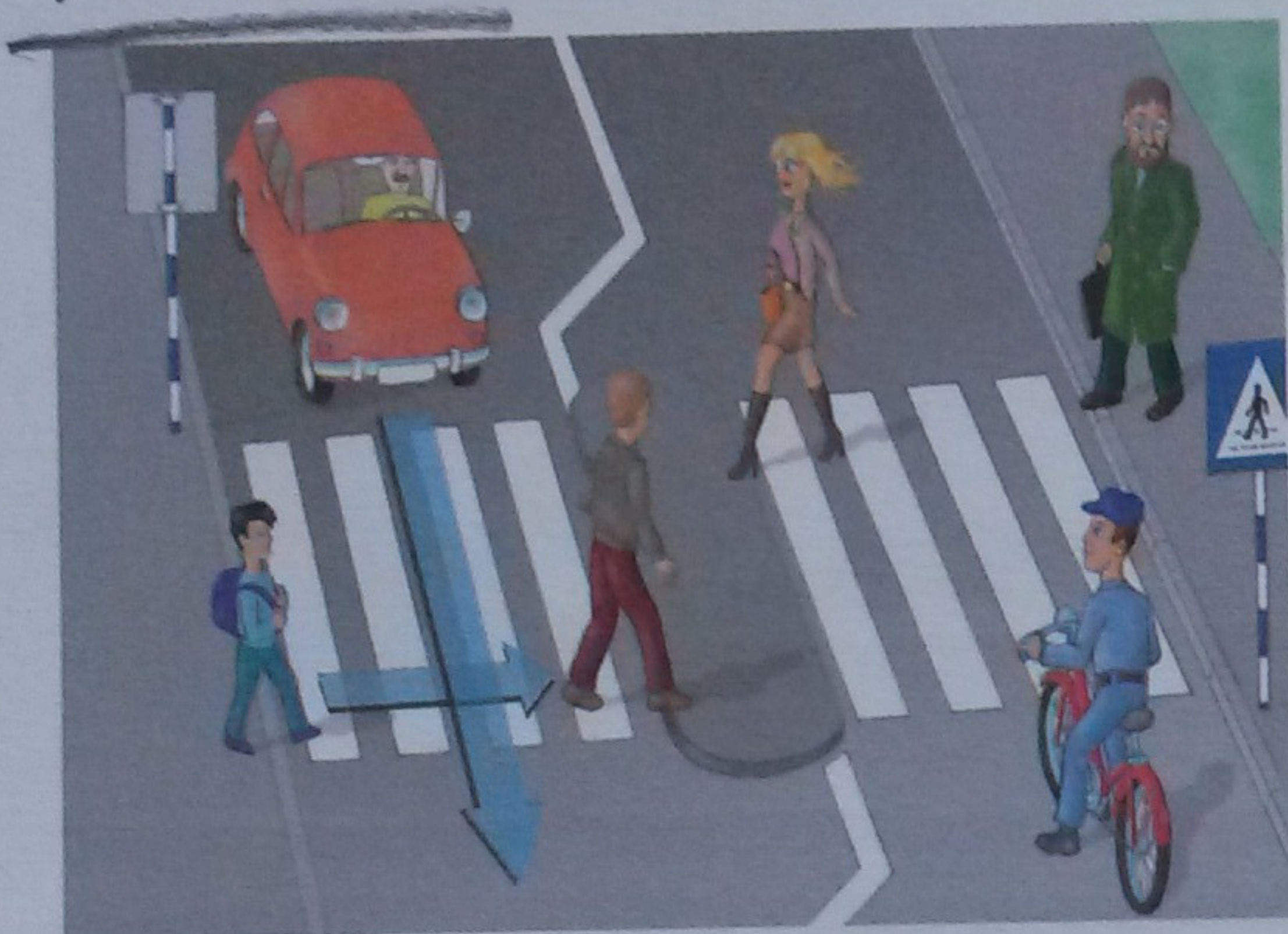
Soha ne szaladjatok át a másik oldalra!

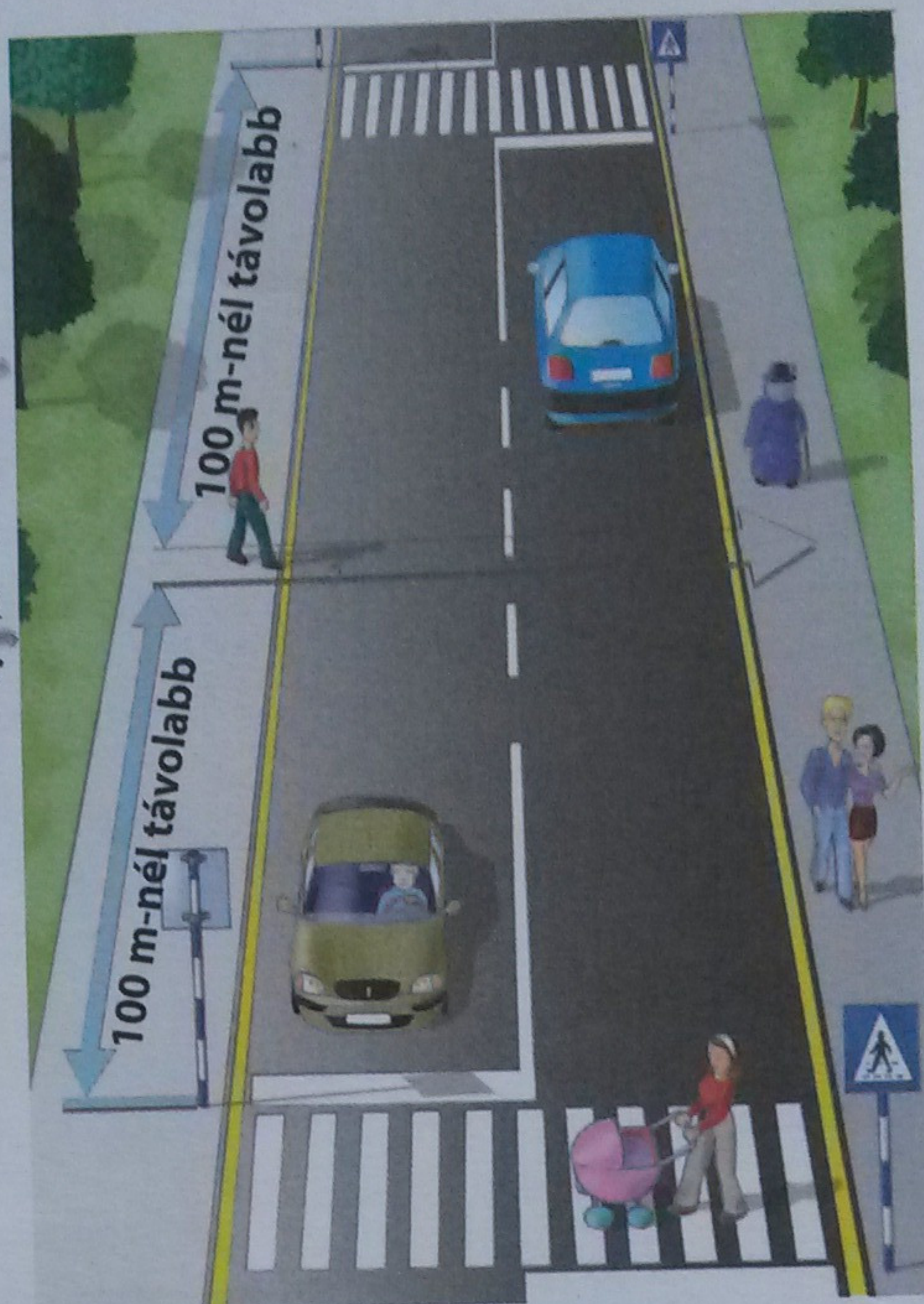
8.18. ábra. Villanyrendőr

Az úttesten legbiztonságosabban a kijelölt gyalogos-átkelőhelyen (zebrán) lehet átkelni, de csak figyelmesen és körültekintéssel. Az átkelőhelyen a jobb oldalon közlekedünk (8.19. ábra).

Az utca másik oldalára átkelhetünk olyan helyen is, ahol nincs gyalogátkelőhely, de csak abban az esetben, ha a gyalogátkelőhely 100 m-nél messzebb van. Ekkor különösen elővigyázatosnak kell lennetek, mert az ilyen helyen az úttesten közlekedő járműveknek előnyük van. Ilyen helyzetben előbb balra, s amikor eléritek az úttest felezővonalát, akkor jobbra nézzetek (8.20. ábra). Magyarázzátok meg, miért!

8.19. ábra. Gyalogos-átkelőhely

8.20. ábra. Átkelés az úttesten

Tilos az úttesten szükségtelenül tartózkodni. Az úttesten és mellette tilos játszani (8.21. ábra). Magyarázd meg, miért!

8.21. ábra. Veszélyes játékok

8.22. ábra. Gyalogos
menetoszlop

Ha gyalogsként lakott területen kívül közlekedtek, akkor ezt az úttest bal oldalán, az úttest szélén, a járművek menetirányával szemben tegyék. Így idejekorán megláthatják a járművet, és szükség esetén kitérhetek előre. Több gyalogos kettes sorba szerveződve az úttest jobb szélén közlekedik (8.22. ábra).

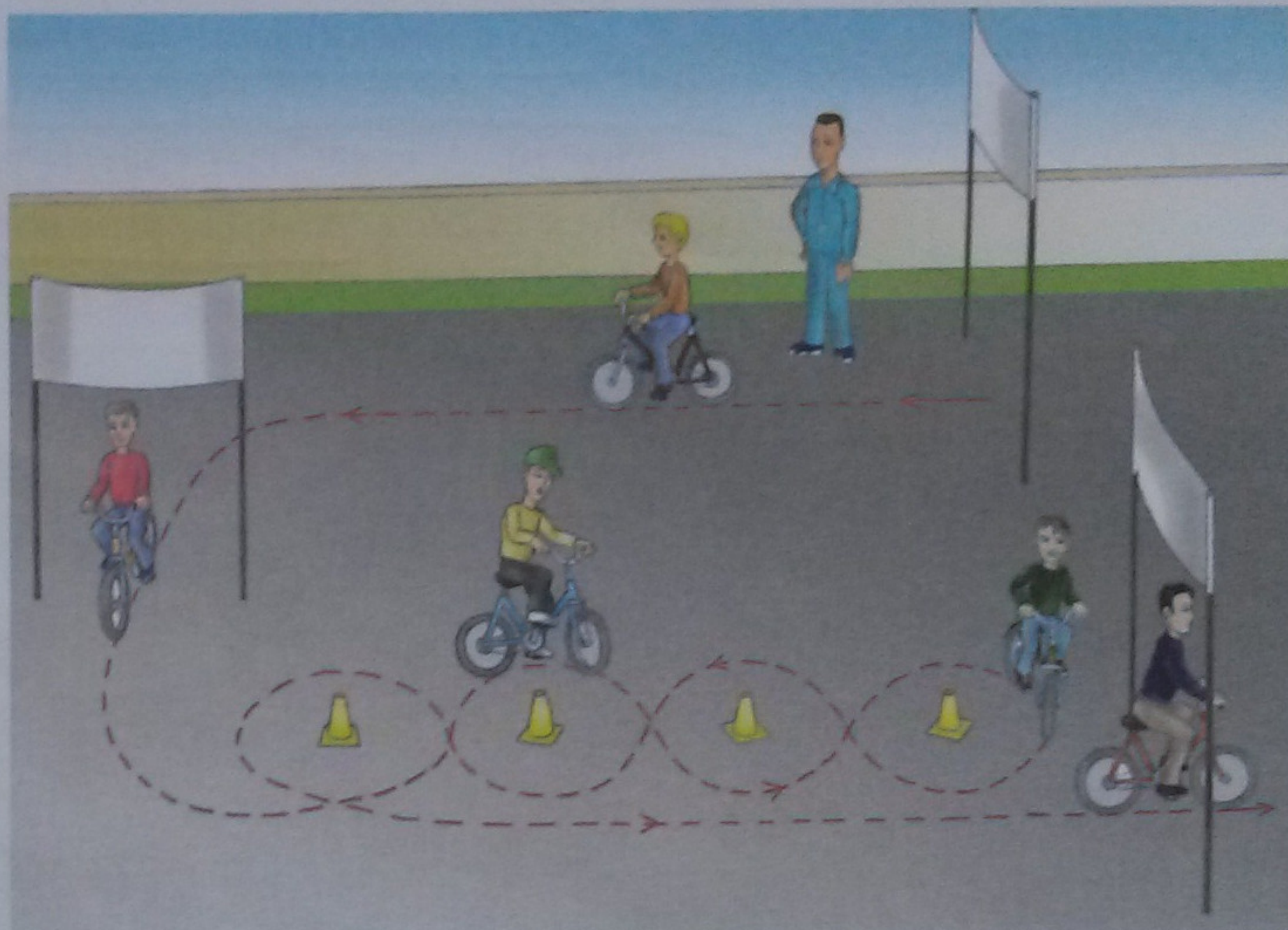
A kerékpár kétkerekű közlekedési eszköz. A kerékpáros kizárólag a saját erejével hajtja.

Kerékpárral a közutakon

A kerékpár különösen a fiatalok egészséges és közkedvelt közlekedési eszköze. Ha kerékpáros vagy a közúti közlekedésben, ismerned kell azokat a közlekedési szabályokat és előírásokat, amelyek a kerékpárosok lakott területen és ezen kívül való közúti közlekedésére vonatkoznak. A kerékpározás technikáját biztonságos helyen kell begyakorolni, mint amilyen az iskolai közlekedési gyakorlópálya. Itt a tanárotok felügyelete mellett megtanulhatjátok és elsajátíthatjátok azokat az ismereteket, amelyek biztonságossá teszik a közúton való közlekedéseteket (8.23. ábra).

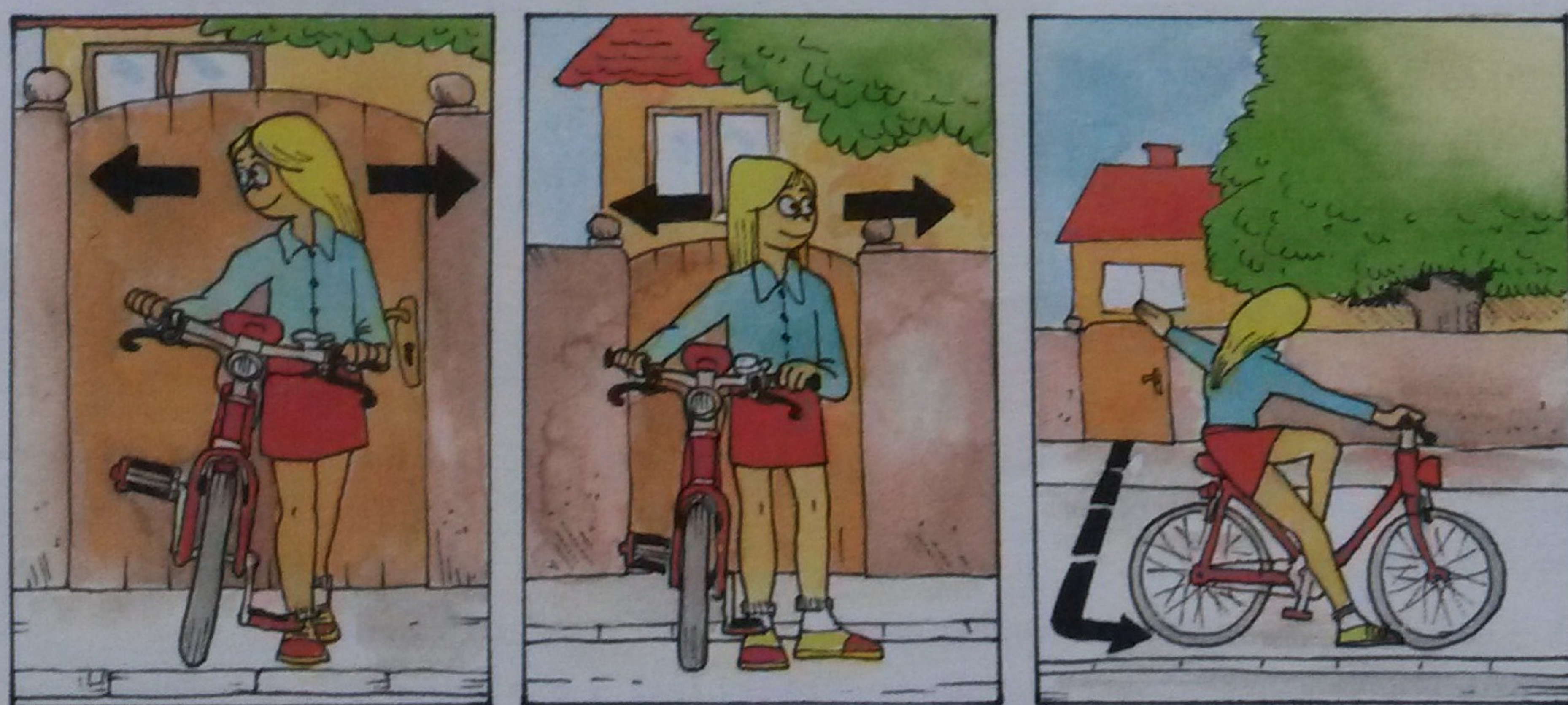

8.23. ábra. Közlekedés a gyakorlópályán

Ha még nem vagytok egészen biztosak a szabályok és a közúti jelek ismeretében, ne közlekedjete kerékpárral a közutakon, mert így módon magatok és mások biztonságát veszélyeztetitek.

Figyelmesen kapcsolódjatok be a közlekedésbe. A kerékpárra akkor szálljatok fel, ha eltoltátok az úttestig, és meggyőződtek róla, hogy senki sem veszélyeztet benneteket (8.24. ábra). Előzéskor vagy irányváltoztatás-kor a kerékpárosnak kötelezően jeleznie kell szándékát, hogy a közlekedés többi résztvevőjét kellő időben figyelmeztesse.

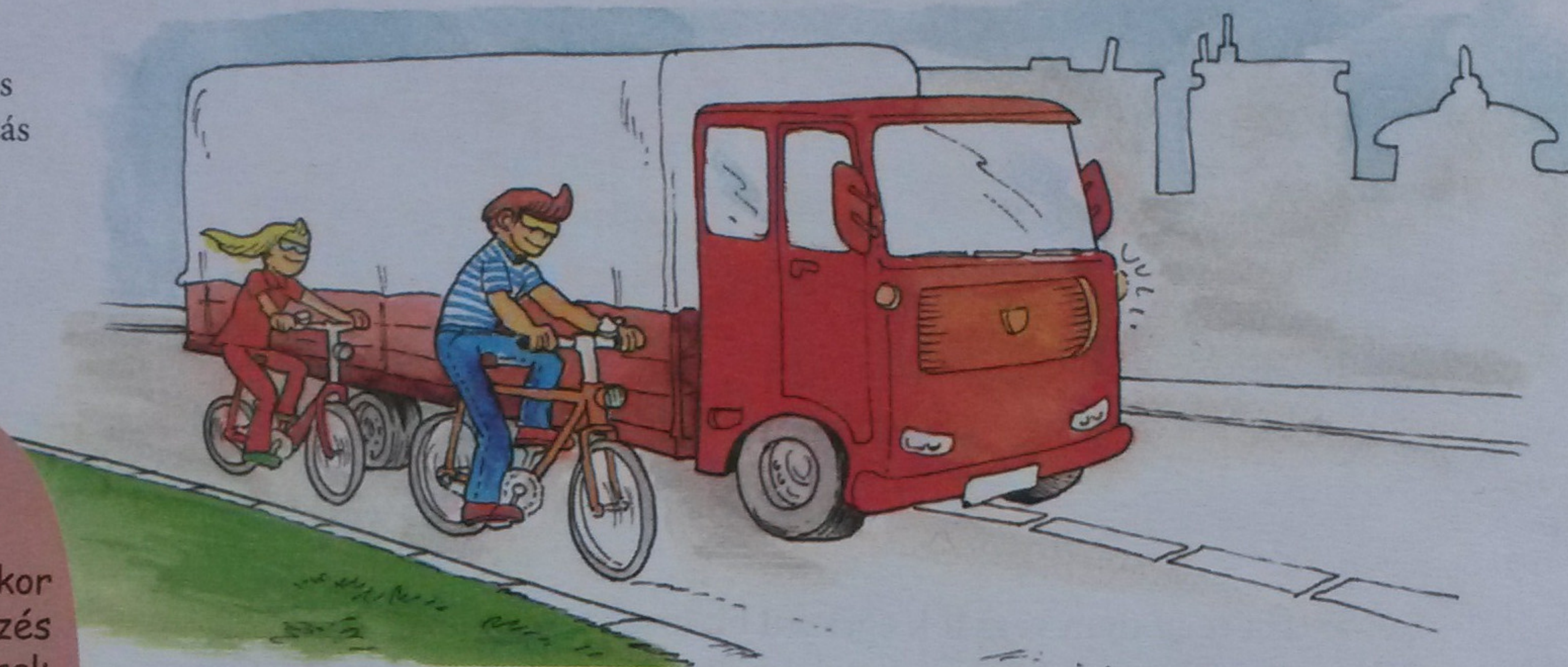
8.24. ábra. Bekapcsolódás kerékpárral a közlekedésbe

Tudod-e, ...
...hogy az első kerékpár fából készült, gumitömlő és pedál nélkül. A kerékpáros úgy hajtotta, hogy lábával elrugaszkodott a földtől.

Ha a kerékpárotokon nincs irányjelző, ezt az elfordulás irányában való kézkinyújtással helyettesíthetitek. Csakis ekkor szabad egy kézzel kerékpározni. A kezek igénybevétele nélküli kerékpározás csábító, de igen veszélyes és tilos. A kerékpárosok nem haladhatnak egymás mellett, csak

8.25. ábra. Biztonságos kerékpározás

Tudni kell,...

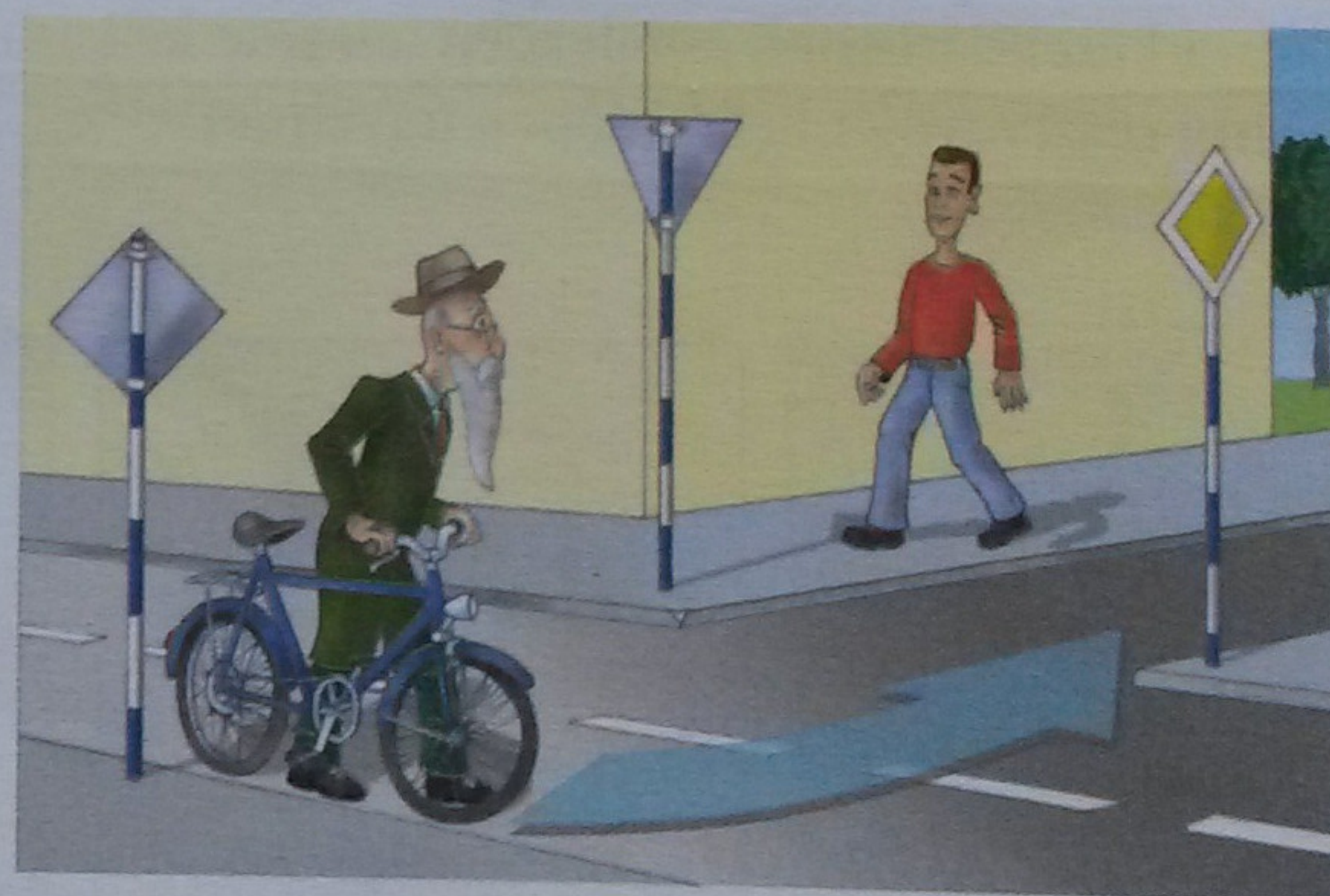
...hogy mikor tilos az előzés kerékpárral: kanyarban az útkanyarulatnál, vagy ha rossz az áttekinthetőség; ha nem tudjátok az előttetek haladó járművet gyorsan megelőzni; ha a mögöttetek haladó jármű már jelzi, hogy előzni akar; ha közlekedési jel tiltja az előzést.

egymás után, biztonságos távolságra egymástól (8.25. ábra). Az egymás melletti kerékpározás veszélyes és tilos.

Ha nem vagytok elég ügyes kerékpározók, akkor az útkereszteződés előtt álljatok meg, és a kerékpárt tolva keljete át az úttesten a többi gyalogossal együtt (8.26. ábra).

A közlekedési helyzeteket legjobban a közlekedési szaktanteremben lehet begyakorolni, ha van ilyen az iskolákban. Ebben helyet kap az útkereszteződés makettje a villanyrendőrrel (8.27. ábra), amelyen különböző helyzeteket hozhattok létre.

Itt találhatók a közlekedési jelek, CD- és diafelvételek, videofelvételek, közlekedéssel kapcsolatos könyvek és egyéb. A közlekedési helyzetek szimulálásakor osszátok fel a szerepeket, ki lesz a gyalogos, ki a kerékpáros vagy más közlekedési eszköz vezetője. A villanyrendőr vagy a forga-

8.26. ábra. Lehet gyalogosan is

8.27. ábra. Közlekedési szaktanterem